[דף כ ע"א -כב ע"ב]

חשיב הוצאה בהדי שאר חטאות אם הנחה בפיו חשיב הנחה הא בעידנא דמחייב אהאי לא מחייב אהאי דאהוצאה מיחייב מיד כשנח בתוך פיו ואאכילה לא מיחייב אלא אבית הבליעה, אלא ודאי בשעת בליעה מיחייב כולהו ואז חשיב כמונח ואפילו הוא מהלך מידי דהוה אהא דאמרינן פ' המרציא הוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב כתיבתן זו היא הנחתן הכא נמי בליעתן זו היא הנחתן, ומ"מ קאמרי רבנן אינו מן השם משום דזה חיובו מחמת אכילה וזה חיובו מחמת הוצאה.

דף כ ע"ב. היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה לא תיבעי לך דבעינן ראשו ורובו. משמע דפשיטא ליה דבראשו ורובו משתרי, ותימה דבתר הכי פריך וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא וכו', וי"ל דהא דקאמר דבעינן ראשו ורובו לאו משום שיהא פשוט לו דבכך משתרי אלא הכי קאמר אפי' אם תמצי לומר דשרי לא שרי עד שיהא ראשו ורובו בפנים.

והתניא לא ימלא אדם וכו'. וגבי פסי ביראות מיתניא לקמן הילכך מסתמא איירי בראשו ורובו בפנים שכך דין פסי ביראות כדמפרש מתני'.

הא איתמר עלה אמר אביי הכא באבוס העומד ברשות הרבים. פרש"י ובהמה עומדת בבית ואבוס מתוקן לה ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ד' וחלון פתוח מן הבית לאבוס ומשם נותנין לאכול לבהמה וראש האבוס לבין הפסין ואשמעינן שלא יגביה הדלי על ראש האבוס וילך דרך רשות הרבים ויטלטל הדלי על האבוס עד לפני הבהמה דחיישינן דילמא כי בעי אנוחי הדלי על ראש האבוס חזי ליה לאבוס דמקלקל בראשו שברשות הרבים ומינשי ודרי לדוולא בהדיה וקא מפיק מבין הפסים לרשות הרבים. וקשיא לי לפירוש זה מה צריך הוא להוציא הדלי בידו בלא"ה מטלטל הדלי על האבוס ומוליכו על האבוס עד ראש האבוס האחר, וגם בחנם דחק שהבהמה בבית וחלונות פתוחין לה לרה"ר, ובפי' כתב ידו הגיה בענין אחר *) אמר אביי הכא באבוס וכו' שהבהמה עומדת אצל בין הפסין ואוכלת בו ואשמעינן שלא ימלא הדלי ויתן בראש האבוס של בין הפסין ויאחזנו והיא שותה ואפילו ראשה ורובה של בהמה על האבוס דלמא חזי ליה לאבוס דמקלקל בראשו אחד ברשות הרבים וילך שם עם הדלי שבידו ויצא מתוך בין הפסין לרשות הרבים, הילכך שופך לפניה דאי נמי חזי לאבוס דמקלקל ואזיל התם לא נקט מידי בידיה דלידרייה.

אובסין אותו בפנים. האי אובסין לאו דוקא דהא תנן בפרק בתרא דשבת אין אובסין אלא מלעיטין.

איתמר נמי וכן היה ר' אליעזר אוסר בגמל הואיל וצוארו ארוך. רש"י פי' דל"ג ליה, ולי נראה דאין צריך למחוק גירסת הספרים והכי פירושא איתמר נמי כי שינוייא דשנינן דדוקא גמל שצוארו ארוך הוא דבעינן ראשו ורובו בפנים אע"ג דנקיט מנא ונקיט ליה אבל שאר בהמה לא והכי קאמר וכן היה ר' אליעזר אוסר בגמל היכא דאין ראשו ורובו בפנים אע"ג דנקיט מנא ונקיט ליה כמו בשאר בהמה היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה הואיל וצוארו ארוך הילכך אע"ג דנקיט ליה יכול לעקם ראשו לחוץ.

והתניא לא הותרו פסי ביראות אלא לבהמה בלבד. משמע לבהמה של כל אדם ומשני מאי בהמה בהמה של עולי רגלים.

אבל אדם מטפס ועולה מטפס. ומיהו אם מילא לצורך בהמה ונשתיירו שרו לאדם.

דף כא ע"א. בענין מידי דהזי לאדם. והא דאובסין את הגמל לא איירי בפסי ביראות אלא בביתו.

אלא מה הועיל ראשו ורובו של פרה. ולא שני אביי הועילו היכא דנקיט מנא ונקיט לה מכלל דסבירא ליה דאי נקיט מנא ונקיט לה לא בענין ראשה ורובה אי נקיט מנא ולא נקיט לה לא סגיא בראשה ורובה, ולא נהירא לי דא"כ ראשה ורובה של פרה דמתני' למאי אהני אי נקיט מנא ו(לא) נקיט לה לא בענין ראשו ורובו ואי נקיט מנא ולא נקיט לה לא מהני ראשה ורובה, אלא רב ענן אבריתא קא פריך דקתני אבל ממלא הוא ושופך וכו' משמע דליכא היתרא בענין אחר, דאי הוה שרי בנקיט מנא ונקיט לה א"כ משכחת היתרא אפי' בממלא מים ונותן לפני בהמתו,*) הילכך הוצרך אביי להעמידה באבוס העומד ברשות הרבים ולא איירי כלל בהיתר פסין, כן נראה לי.

מתוותא דמכלען בע' אמה ושיריים. משמע דכפרים קטנים היו וקרי להו מתוותא, ובפ"ק דגיטין דקרי לעירות גדולות מתוותא גבי קינה ודימונה ועדעדה דקאמר מתוותא דארץ ישראל קא חשיב, הילכך אין להקפיד כשכותבין במתא פלונית אם בעיר גדולה אם בכפר קטן, ורש"י פירש מתוותא עיירות חרבות, ואיפשר לפי שמתחילה היו עיירות גדולות חרבות קרי להו מתוותא.

דף כא ע"ב. מי כתיב לעג ולהג כתיב. מ"מ אמת הוא כדאמרינן בהניזקין [נ"ז] גבי ישו הנוצרי.

מוטב שאמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חברי. מחמיר על עצמו היה דהא תנן לעיל בסוף פ"ק דפטורין מרחיצת ידים במחנה כ"ש במקום סכנה.

בשעה שתקן שלמה עירובין וידים. ועוד תקן שניות כדאמרינן בפ"ב דיבמות והא דלא חשיב להו הכא שמא לא בבת אחת תיקן.

דף כב ע"א. ארך אפים לרשעים. שמאחר פורענותם עד לעולם הבא וגם זאת לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק גבי משה כשעלה למרום מצאו להב"ה שהיה כותב ארך אפים.

ירושלם אלמלא דלתותיה נעולות חייבין עליה משום רשות הרבים. אלמא קסבר ר' יוחנן דאתו רבים ומבטלי מחיצתא, וא"ת מאי קשיא ליה דילמא שאני ירושלם דהוי רשות הרבים גמורה רחב י"ד אמה אבל פסי ביראות ליכא אלא י"ג אמה ושליש, וי"ל דירושלים נמי כיון שיש בשערים צורת הפתח חשיב כד' מחיצות ולא היה להם לרבים לבטלם דצורת הפתח כמחיצה כדאמרינן בפ"ק ואם יש לו צורת הפתח אינו צריך למעט ואפי' לרב דאתנייה צריך למעט היינו מדרבנן, תדע דהא פאה מתרת בכלאים.

אלא כאן ולא סבירא ליה. דר' יוחנן סבר לה כר' יהודה דאתו רבים ומבטלי מחיצתא. וא"ת כיון דסבר לה כר' יהודה אמאי חייבין בירושלים משום רשות הרבים והא מסקינן בשמעתין דהיכא דאיכא שתי מחיצות מעלייתא סבר ר' יהודה דלא מבטלי רבים מחיצתא, וי"ל הא דקאמר חייבין עליה משום ר"ה היינו במקום שיש ד' שערים מד' רוחות ועומד באמצע הפילוש שכנגד ד' שערים, וה"ר שמשון מקוצי תירץ דר' יוחנן סבר לה כר' יהודה בחדא בהא דקאמר דאתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליג עליה בחדא בהא דקאמר שתי מחיצות דאוריתא.

דף כב ע"ב. אילימא משום דמקיף ליה סולמא דצור מחד גיסא. הוה מצי למיפרך א"כ היכי קאמר ר' יוחנן גופיה לעיל ירושלם אלמלא דלתותיה נעולות חייבין עליה משום ר"ה, א"נ התם אליבא דר' יהודה דאתו רבים ומבטלי מחיצתא הכא אליבא דרבנן.

דילמא מעלות ומורדות קאמרת. וכדמפרש טעמא בסמוך משום דיהושע אוהב ישראל היה כל היכא דלא ניחא תשמישתיה לא מסרה לרבים, ודוקא בארץ ישראל הא בחוצה לארץ חייב, ודוקא לר' יהודה אבל לרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא פטור ואפילו בחוצה לארץ כדמוכח בסמוך גבי בעיא דתל המתלקט עשרה מתוך ד'. ותימה לרבנן תעשה כל ארץ ישראל רשות היחיד ע"י סולמת צור ומחתנא דגדר, דבהוקף לדירה שרינן לעיל אפי' עשרת כורין וה"ה בלא היקף לדירה כדמוכח לקמן פ' הדר דמחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין, וכיון דשרי עשרת כורין ה"ה אפי' טובא דאיזה שיעור ניתן לחלק, ושמא במחיצה שאינה עשויה בידי אדם בהיקף גדול כזה, אפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצתא.

איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אבהו א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן. הא בחוצה לארץ חייבין עליהן, והיינו כר' יהודה דסבר דאתו רבים ומבטלי מחיצתא, והשתא קשיא דר' אלעזר אדר' אלעזר דלעיל אמרינן דר' אלעזר סבר כרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא.

חזיתיה לרישיך ביני עמודי. פי' רישך רבך כמו רשיך בקרירי רישא דרישך בחמימי, כלומר ראיתי רבה רבך ביני עמודי של מדרשו של ר' יוחנן, דרבה הלך לארץ ישראל ללמוד תורה לפני ר' יוחנן כדאיתא בפרק בתרא דכתובות, אבל אביי לא מצינו שהלך ללמוד תורה לפני ר' יוחנן.

תל המתלקט וכו' אמר ליה חייבין. תימה וכי לית ליה הא דאמר רבי יוחנן לעיל מעלות ומורדות שבארץ ישראל לא הוו רשות הרבים הא**) רבה גופיה הוה ביני עמודי כי

*) עי' באור זרוע.

**) גי' רבנו בעא מיני' דחבה מרבה, וכ"ה בר"ח.

תוספות רבינו פרץ

יבשו מים בשבת מהו. תימה דלימא שבת הואיל והותרה הותרה כדפסקינן לעיל (י"ז א'), ויש לומר דלענין סילוק מחיצות או בנין מחיצות בשבת שייך לומר שבת הואיל והותרה הותרה אבל לענין זה לא אמרינן הואיל והותרה הותרה.

כלום נעשית מחיצה משום מים אין כאן מים אין כאן מחיצה. וליכא למימר הואיל והותרה הותרה דהיינו ליתנהו למחיצות.

דף כ ע"ב. הכא באבוס המונח ברשות הרבים גבוה עשרה ורוחב ארבעה וראשו אחד נכנס לבין הפסין. ואשמעינן דלא ימלא מן הבור ויגביה הדלי על ראשו של אבוס שבפנים וילך דרך רשות הרבים ויטלטל על האבוס עד לפני הבהמה אע"ג דמן הדין היה מותר כדאמר לקמן (צ"ח ב') עומד אדם דרך רה"ר ומטלטל ברשות היחיד מ"מ אסור הכא משום דלמא כי בעי לאנוחי דלי על ראש האבוס חזי ליה לאבוס דמקלקל לצד ראשו שברה"ר ואזיל ודרי בהדיא וקמפיק מבין הפסין לרה"ר, אבל השתא דשופך על האבוס ולמיחש דלמא חזי דמקלקל ראש האבוס של רה"ר ואזיל ודרי הדלי ריקן עמו ברה"ר דכזה ליכא למיחש דאין רגילות לישא עמו הדלי ריקן כיון שאין בתוכו מים.

וכה"ג מי מיחייב. פי' אפי' אי עביד לי' לא מיחייב דאורייתא דבענין מלאכת מחשבת, וא"כ אין אומרין לא ימלא משום גזירה.

אובסין אותן מבפנים. אין אובסין את הגמל, (שבת קנ"ה ב') ויש לומר דהכא ר"ל מלעיטין דשרי התם ולאו דוקא אובסין.

דף כא ע"א. ואי לבהמה מה לי מים חיים מה לי מים מכונסין. מכאן קשה לטעם ראשון דלעיל אמאי יש חילוק בין בור לבאר משום דבבור איכא למיחש שמא ייבשו המים ובבאר ליכא למיחש להכי, מכאן קשה דא"כ מאי פריך מה לי מים חיים וכו' הא איכא טובא כדפרישית לעיל.

מידי דהזי לאדם. תימה דהא לא הותרו לאדם אלא לבהמה ופ"ה דמ"מ בענין דבר חשוב דאי לאו משום דבר חשוב לא הוה שרינן להו.

דף כא ע"א. מי כתיב ולעג ולהג כתיב. ומ"מ אמת היא הך דרשא דכל המלעיג על דברי חכמים וכו' כדאמרינן בגיטין (נ"ז א') ביישו דיניה דההוא גברא בצואה רותחת שכל המלעיג על דברי חכמים נדון בצואה רותחת, אלא ה"פ מי כתיב לעג פי' אי לא אתי אלא להאי דרשא דכל המלעיג א"כ היה לו לכתוב לעג ומדכתיב להג ש"מ דאתא נמי להך דרשא כל ההגה בדברי תורה וכו'.

מוטב שימות וכו'. ולא היה צריך לכך דהא אמרינן לעיל (י"ז א') ד' דברים פטורים במחנה וחשיב נטילת ידים אלא מחמיר על עצמו היה, א"נ היה מצפה שיביאו לו מים כשיראו שיצטער.

דף כב ע"א. או דילמא בור בלא פסין. ולא בעי או דילמא פסין בלא בור דפשיטא ליה דאדם נותן עיניו במחיצה ואתי למישרי יותר מבית סאתים דבור הוה העיקר.

והאמר ר' יוחנן ירושלם אלמלא דלתותיה נעולות בלילה חייבין עליה משום רה"ר. וא"ת מאי פריך לישני ליה ירושלם שאני דהוי י"ד אמה ומשו"ה הויא רה"ר אבל בפסי ביראות אינו לכל היותר רק י"ג אמה ושליש, ויש לומר דלענין בקיעת רבים אין לחלק בין י"ד אמה לפחות דאי סבירא ליה דבקיעת רבים לא מבטל מחיצתא גם בי"ד לא יבטלו וכן דקדק מו"ר לעיל (ו' ב'), ושוב מצאו כתוב בשיטה כאן.

התם איכא ב' מחיצות. פי' ובהא סבר ר"י דבקיעת רבים לא מבטל להו, וא"ת כיון דאסיקנא כאן ולא סבירא ליה פי' כרבנן אלא ס"ל כר"י א"כ ס"ל לר' יוחנן דב' מחיצות דאורייתא וא"כ קשה דאמאי מצריך ר' יוחנן בירושלם נעילת דלת כיון דאיכא בה ב' מחיצות, ואומר ר"י דבירושלים היו בה ד' פילושים שהיה מפולש לד' שערים ולא היה רק שם ד' מחיצות וכזה ס"ל לר' יוחנן דב' מחיצות דאורייתא וא"כ קשה דאמאי מצריך ר' יוחנן בירושלם נעילת דלת כיון דאיכא בה ב' מחיצות, ואומר ר"י דבירושלים היו בה ד' פילושים שהיה מפולש לד' שערים ולא היה רק שם ד' מחיצות דבקיעת רבים מבטלתן ומשו"ה מצריך ר' יוחנן נעילת דלת, ועוד אומר השר מקוצי דלא קשה כלל דמה שאמרינן דלא ס"ל דמשמע אלא ס"ל כר' יהודה לאו היינו מב' מחיצות דדוקא מזה לא ס"ל כר' יהודה אלא ס"ל כרבנן דסברי ב' מחיצות לא מהני ומה שהוא אומר דר' יוחנן ס"ל כר' יהודה היינו משם ד' מחיצות דבזה סבר לה כר' יהודה דאמר דאתי בקיעת רבים ומבטלי מחיצתא, והשתא ניחא אמאי מצריך נעילת דלת בירושלם דאי משום ב' מחיצות לא מהני דהא בזה לא ס"ל לר' יוחנן כר' יהודה אלא ס"ל בהא כרבנן ואי משום ד' מחיצות לא מהני דבהא סבר כר' יהודה דרבים מבטלי מחיצתא, וא"ת א"כ פ"ק (ו' ב') דפריך הא בדלתות מיערבא והא"ר יוחנן וכו' ומאי פריך והא מילתא דר' יוחנן לא הויא כרבנן אלא כר' יהודה, ויש לומר דפריך שפיר דכך לי ב' מחיצות לרבנן כמו שם ד' מחיצות לר' יהודה וא"כ כיון דחזינא בירושלים דהיינו שם ד' מחיצות דצריך נעילה כמו כן יש לנו לומר דבב' מחיצות לרבנן דצריך נעילה.

דף כב ע"ב. מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן משום רה"ר לפי שאינם כדגלי מדבר. פי' דלא ניחא תשמישתייהו דאע"ג דר' יוחנן ס"ל כר' יהודה דבקיעת רבים מבטלי מחיצתא, מ"מ היינו דוקא דניחא תשמישתייהו אבל היכא דלא ניחא תשמישתייהו כמו הכא ר' יהודה מודה בבקיעת רבים לא מבטלי מחיצתא, וא"ת למה נקט ארץ ישראל אפי' חוצה לארץ נמי, ויש לומר למסקנא דלקמן ניחא שפיר אמאי נקט ארץ ישראל כאשר אפרש בע"ה.

חצר שרבים נכנסים וכו' אלא לאו ר"י. פי' דקסבר דאתי רבים ומבטלי מחיצתא ואפ"ה דלא ניחא תשמישתייהו משום הגידודי מודה ר' יהודה דלא מבטלו רבים, וא"ת מאי פריך דלמא משום דאיכא ב' מחיצות מעלייתא ומשו"ה הוי רה"י אבל לעולם אימא לך דר' יהודה אמר למילתי' גם היכא דלא ניחא תשמישתיה, ואומר ר"י דמי לא עסקינן דיש לה ד' פתחים מד' רוחות דהשתא אין שם ב' מחיצות שלמות, וזהו דוחק, והשר מקוצי פירש דע"כ ליכא למימר דהיינו משום דאיכא ב' מחיצות וכו' יהודה דאמר ב' מחיצות דאורייתא דע"כ האי תנא לא סבר לה כוותיה דר' יהודה מדין ב' מחיצות א"כ מאי אייריא דנקט חצר דהיינו לא ניחא תשמישתייהו אפי' ניחא נמי דהא ר' יהודה קאמר דב' מחיצות דאורייתא גם בניחא תשמישתיה אלא ודאי מב' מחיצות דאורייתא לא אתיא כר' יהודה אלא כרבנן דסברי דלא מהני מדין דשם ד' מחיצות מוכח דלא אתי כרבנן כדקאמר מאי אייריא וכו' אלא לאו כר' יהודה, פי' מדין שם ד' מחיצות סבר יהודה בחדא בהא דקאמר דאתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליג עליה בחדא בהא דקאמר שתי מחיצות דאורייתא.

דף כב ע"ב. אילימא משום דמקיף ליה סולמא דצור מחד גיסא. הוה מצי למיפרך א"כ היכי קאמר ר' יוחנן גופיה לעיל ירושלם אלמלא דלתותיה נעולות חייבין עליה משום ר"ה, א"נ התם אליבא דר' יהודה דאתו רבים ומבטלי מחיצתא הכא אליבא דרבנן.

דילמא מעלות ומורדות קאמרת. וכדמפרש טעמא בסמוך משום דיהושע אוהב ישראל היה כל היכא דלא ניחא תשמישתיה לא מסרה לרבים, ודוקא בארץ ישראל הא בחוצה לארץ חייב, ודוקא לר' יהודה אבל לרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא פטור ואפילו בחוצה לארץ כדמוכח בסמוך גבי בעיא דתל המתלקט עשרה מתוך ד'. ותימה לרבנן תעשה כל ארץ ישראל רשות היחיד ע"י סולמת צור ומחתנא דגדר, דבהוקף לדירה שרינן לעיל אפי' עשרת כורין וה"ה בלא היקף לדירה כדמוכח לקמן פ' הדר דמחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין, וכיון דשרי עשרת כורין ה"ה אפי' טובא דאיזה שיעור ניתן לחלק, ושמא במחיצה שאינה עשויה בידי אדם בהיקף גדול כזה, אפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצתא.

איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אבהו א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן. הא בחוצה לארץ חייבין עליהן, והיינו כר' יהודה דסבר דאתו רבים ומבטלי מחיצתא, והשתא קשיא דר' אלעזר אדר' אלעזר דלעיל אמרינן דר' אלעזר סבר כרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא.

חזיתיה לרישיך ביני עמודי. פי' רישך רבך כמו רשיך בקרירי רישא דרישך בחמימי, כלומר ראיתי רבה רבך ביני עמודי של מדרשו של ר' יוחנן, דרבה הלך לארץ ישראל ללמוד תורה לפני ר' יוחנן כדאיתא בפרק בתרא דכתובות, אבל אביי לא מצינו שהלך ללמוד תורה לפני ר' יוחנן.

תל המתלקט וכו' אמר ליה חייבין. תימה וכי לית ליה הא דאמר רבי יוחנן לעיל מעלות ומורדות שבארץ ישראל לא הוו רשות הרבים הא**) רבה גופיה הוה ביני עמודי כי

**) גי' רבנו בעא מיני' דחבה מרבה, וכ"ה בר"ח.